

Vedrørende høring over udkast til ændring af bekendtgørelse om assisteret reproduktion

Det Ethiske Råd takker for muligheden for at afgive høringssvar i forbindelse med forslaget om at ændre bekendtgørelse om assisteret reproduktion på en sådan måde, at kravet om, at donation af æg kun kan ske, når der er fundet en konkret modtager af æggene (recipientkravet/dedikeret donation), afskaffes.

Med afskaffelsen af recipientkravet vil systemet omkring donation af ægceller komme til at minde mere om det, som gælder for donation af sædceller, hvor der ikke er et krav om en bestemt eller konkret modtager. For Det Ethiske Råd at se, er der ingen tvivl om, at en sådan ændring vil bidrage til at gøre donation af æg lettere og mere fleksibelt, sådan som det er den politiske intention bag lovforslaget. Der er således grund til at tro, at en afskaffelse af recipientkravet vil betyde, at fx kryobanker vil kunne skabe en pulje af æg fra forskellige donorer, som så kan tilgås og vælges blandt på en hjemmeside, sådan som det i dag kendes fra sæddonation. For både donor, formidler og recipient vil processen altså kunne blive lettere og mere fleksibel, for så vidt som den konkrete ægudtagning og ægopsætningen ikke skal koordineres, men kan foregå uafhængigt af hinanden.

Som Det Ethiske Råd ser det, er der en række forhold, som det er vigtigt at være opmærksom på, hvis sløjfningen af recipientkravet skal føre til en reel forbedring af kvinders selvbestemmelse over egne kønsceller, sådan som det er intentionen med forslaget.

For det første er det vigtigt, at donation finder sted på et oplyst grundlag. Når donationen ikke længere sker til en bestemt modtager, udvides anvendelsesområdet for donorens æg betydeligt, hvilket stiller andre krav til den information, donoren bør modtage. Således bør donoren bl.a. informeres om, at hendes æg kan anvendes til behandling af en hvilken som helst modtager og at hendes donation potentielt kan føre til genetisk moderskab over for flere børn i forskellige familier i forskellige lande, ligesom hun også bør informeres om, hvor reel muligheden for fx anonymitet er, samt risikoen for fremtidige psykosociale dilemmaer hos donorer og donorundfangede børn.

Som Det Ethiske Råd har påpeget i sin nylige udtalelse om transnational donation,¹ vil det her være oplagt at indføre en grænse for, hvor mange børn, en enkelt ægdonor kan blive ophav til internationalt. Samtidig bør det også være muligt for donoren selv at sætte en grænse, som er lavere end en officiel grænse, ligesom der

¹ <https://etiskraad.dk/nyheder/2025/fire-etiske-raad-efterlyser-graenser-for-antallet-af-donorboern>

bør etableres et register, så der er styr på, hvor mange børn, en given donor er ophav til hvor. I fraværet af en internationalt fastsat grænse for det samlede antal børn, en enkelt donor kan blive ophav til, og set i lyset af, at Danmark er en eksportnation hvad angår kønsceller, bør det enkelte vævscenter som minimum sikre, at andre landes regler for det maksimale antal børn per donor overholdes i forbindelse med transnational donation. Ideelt set bør compliance-tilsynet dog ikke ligge hos vævscentrene, men hos en uafhængig instans, også når det drejer sig om at sikre overholdelsen af den nationale danske grænse på maksimalt 12 børn per donor.

Udover at sikre et oplyst samtykke, er det som rådet ser det, også vigtigt at sikre, at samtykket er så frit som muligt. Når donationen af æg gøres mere fleksibel, kan det utilsigtet øge risikoen for kommercialisering og for, at økonomiske incitamenter får en dominerende rolle. Den risiko findes også i forbindelse med sæddonation, men fordi ægdonation er mere indgribende og kompensationen af den grund højere, er det for rådet at se særligt vigtigt at sikre sig, at ægdonation ikke kommer til at blive motiveret af økonomiske eller andre former for pres, når den gøres lettere, hurtigere og mere fleksibel gennem afskaffelsen af recipientkravet. Rådet anbefaler derfor, at kompensationsniveauet fastholdes på et moderat niveau og at der etableres klare retningslinjer for rekruttering og information af donorer, sådan så man mindsker risikoen for, at kvinder – og særligt yngre eller økonomisk udsatte kvinder – motiveres af økonomiske grunde snarere end af ønsket om at hjælpe andre. Fordi ægdonation som nævnt er forbundet med større risiko end sæddonation, er det endelig også værd at være opmærksom på, hvorvidt ikke-danskere, som måtte donere æg, er sikret behandling i tilfælde af komplikationer.

Det Ethiske Råd har noteret sig, at aftalepartierne bag den politiske aftale om at afskaffe recipientkravet², virker til at være opmærksomme på mange af de etiske overvejelser, som her er blevet fremhævet. Rådet finder det dog stadig relevant at gøre opmærksom på dem og minde om, at det ikke giver sig selv, at de eksisterende regler er tilstrækkelige til at håndtere de etiske dilemmaer, som en afskaffelse af recipientkravet i forbindelse med ægdonation måtte give anledning til. Afslutningsvis anbefaler rådet derfor også, at konsekvenserne af afskaffelsen af recipientkravet monitoreres med henblik på at sikre, at ordningen rent faktisk kommer til at fungere i overensstemmelse med ønsket om at forbedre kvinders selvbestemmelse over egne kønsceller.

På Det Ethiske Råds vegne,

Christine Nellemann,
Formand for Det Ethiske Råd

² <https://www.ism.dk/nyheder/2025/februar/ny-aftale-om-aegdonation-skal-hjaelpe-ufrivilligt-barnloese>